

IV. МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ЛЕКСИКИ, ГРАМАТИКИ, ВИДІВ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КУРСІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

УДК 811.161.2'373'374:908

ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧИЙ СЛОВНИК ТОВАРОНІМІВ ЯК РІЗНОВИД НАВЧАЛЬНОЇ ЛЕКСИКОГРАФІЇ

Олександра Антонів
Марта Кушка

*Львівський національний університет імені Івана Франка
катедра українського прикладного мовознавства
вул. Університетська, 1, кімн. 233, 79001, Львів, Україна
тел.: 032 239 43 55*

*ел. пошта: oleksandra.antoniv@lnu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-8114-2486>
ел. пошта: marta.kushka@lnu.edu.ua
<https://orcid.org/0009-0001-0843-4773>*

Товароніми тісно пов'язані з культурою українців. Вони відображають менталітет народу, його спосіб мислення через найменування, символіку. Включення товаронімів до реєстру навчальних словників сприятиме інкультурації іноземців, які вивчають українську мову.

Звернено увагу на лінгвокраїнознавчий словник, його різновиди і роль в навчанні української мови як іноземної. Проаналізовано мікро- та макроструктуру лінгвокраїнознавчих словників. З'ясовано критерії, на основі яких можна класифікувати лінгвокраїнознавчі словники: кількість мов (одномовні чи перекладні); обсяг (словник-мінімум, середній чи повний); спосіб укладання матеріалу (алфавітний чи тематичний); тип лексики (власні назви, загальні назви, власні та загальні назви). Охарактеризовано новий тип навчального словника – лінгвокраїнознавчий словник українських товаронімів. На основі аналізу словникових статей наявних в українській лексикографії лінгвокраїнознавчих словників розроблено структуру словникової статті з реєстровим словом – товаронімом, до якої входять: реєстрова одиниця; акцентуаційна та граматична характеристика; покликання на сайт торгової марки; визначення змісту поняття; інформація про походження найменування; коротка історія створення бренду, логотипа, час і місце їх виникнення; гасло ТМ; ілюстративний матеріал, що включає уривок з тексту, де вживають товаронім, фото логотипу, текст реклами; джерела.

Окреслено важливість залучення в навчальний процес іноземців словників, до реєстру яких входять власні та загальні назви з культурним компонентом значення. Наголошено на важливості правильного розуміння знаків української культури.

Ключові слова: українська мова як іноземна, навчальна лексикографія, лінгвокраїнознавчий словник, товаронім, словникова стаття.

DOI:

Постановка проблеми в загальному вигляді. Особливе місце серед засобів навчання посідають словники як джерела інформації. Навчальна лексикографія, зосереджена на навчанні української мови як іноземної, представлена невеликою кількістю словників. Серед рекомендованих навчальних матеріалів для іноземців можна виокремити лінгвокраїнознавчі словники. Вони допомагають чужоземним студентам адаптуватися до нового мовного середовища, отримати знання про державу, її історію та культуру.

А. Ященко та Т. Ключко вважають, що лінгвокраїнознавчі словники – “особливий різновид навчальної лексикографії, який має на меті розглумачити особливості вживання, додаткове смислове навантаження, політичні чи інші конотації слів, словосполучень, фразеологізмів або назв, а також надати важливу фонову культурну інформацію” [25]. Вони є симбіозом одномовних чи двомовних словників та енциклопедичних довідників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У словнику “Сто найвідоміших образів української міфології” [21] мовознавиця О. Таланчук збрала назви богів, стихій, днів тижня, свят та інші назви з культурним компонентом значення. Авторка праці пише, що “збирачі залишили відлуння своїх вірувань у тому багатогранному комплексі, який ми нині зємо українською традиційною культурою”.

Завдання лінгвокраїнознавчого словника частково виконує праця “**Знаки української етнокультури**” [4]. У ньому автор упорядкував українську лексику, яка в народній мові має різний етнокультурний підтекст. Кожен знак коментується та ілюструється поясненнями з фольклорної точки зору та характерними цитатами з літератури.

Реєстр словника вміщує окремі власні назви, зокрема, історичні, церковні, міфологічні, антропонімі та географічні. Ті, з якими тісно переплетені історія та світогляд українців.

Результатом праці викладачів Волинського державного університету став словник “Україна в словах” [23]. Упорядниця словника Н. Данилюк зазначає, що це “перша книга лінгвокраїнознавчого словника-довідника, призначеного для учнів старших класів та студентів” [2 : 5].

“Україна в словах” містить назви, пов’язані з традиційною матеріальною і духовною культурою українців. Словник-довідник побудований за тематичним принципом. До тематичних груп увійшли опорні терміни українознавства як науки, назви людей за родом занять, майновим і соціальним станом, родинними стосунками, найменування традиційних предметів побуту, страв, напоїв; назви частин народного костюма, музичних інструментів, ігор, танців; назви частин житла, поселення, громадських та господарських споруд та інші.

Матеріали праці “Україна в словах” розміщені в словнику “Пізнаймо Україну” [17]. Він є окремим довідником, що містить назви національно-культурознавчого спрямування.

Словник “Пізнаймо Україну” поділено на розділи. Тут описано й пояснено назви народного вбрання, традиційних страв та напоїв українців, рослин тощо. Словникові статті розміщено за алфавітом.

Символи української культури збрали та ґрунтовно описали мовознавці В. Коцур, О. Потапенко та М. Дмитренко. У їхній колективній праці “Словник символів культури України” [19] подано інформацію про найважливіші наукові, філософські, художні, міфологічно-релігійні та побутові символи українців.

У словнику простежується виникнення та функціонування символів від найдавніших часів до сьогодення. Праця налічує 351 термін. До реєстру входять відомості про символіку назв поселень та домівок українців, назв народного одягу, галузей господарства, атмосферних явищ, чисел, геральдику тощо.

Для учнів загальноосвітнього навчального процесу О. Потапенко та В. Кузьменко уклали “Шкільний словник з українознавства” [18]. У праці подано найважливішу та найбільш необхідну інформацію про особливості національного характеру, світогляду, психології українського народу. Також до словника увійшли описи традицій, звичаїв та обрядів українців.

Важливим здобутком у галузі лінгвокраїнознавства є праця В. Карпенка та Ю. Федька “Франція. Мовно-країнознавчий словник” [5]. Мовознавцям вдалося зібрати найвідоміші французькі абревіатури, вислови, поширені власні назви тощо. Також словник містить інформацію про систему державного правління у Франції, освіти, культури та історії. Словник є знахідкою для перекладачів, викладачів та журналістів. Поки що це єдина перекладна лінгвокраїнознавча праця.

Окремо слід згадати роботу науковців кафедри українського прикладного мовознавства Львівського національного університету імені Івана Франка – «Лінгвокраїнознавчий словник власних назв української мови». Частина праці містять лінгвокраїнознавчу інформацію про географічні назви [6], назви релігійних [7] та державних свят [8], астрономічні назви [9], власні імена людей [10], назви пам’ятних місць [11], назви природо-заповідних об’єктів [16], вищих навчальних закладів [12], храмів [13], замків і фортець [14] та сучасних політичних партій [15].

З короткого огляду лінгвокраїнознавчих словників можемо виділити критерії їх класифікації:

- а) кількість мов: одномовні чи перекладні;
- б) обсяг: словник-мінімум, середній чи повний;
- в) спосіб укладання матеріалу: алфавітний чи тематичний;
- г) тип лексики : словники власних, загальних, власних і загальних назв;

До тематичних належать: “Сто найвідоміших образів української міфології”, “Україна в словах» та «Пізнаймо Україну”. Серед алфавітних – “Знаки української етнокультури”, “Словник символів культури України”, “Шкільний словник з українознавства”, “Франція. Мовно-країнознавчий словник” та “Лінгвокраїнознавчий словник власних назв української мови”.

Вирішення раніше не з’ясованих частин загальної проблеми, якій присвячено статтю. Серед проаналізованих праць усі, окрім «Лінгвокраїнознавчого словника власних назв української мови», містять і загальні, і власні назви.

Уважаємо, що варто продовжити роботу із семантизації власних назв і пропонуємо звернути увагу на назви торгових марок в Україні як знаки національної культури, що відображені в мовній картині світу українців.

Ринок товарів і послуг невпинно зростає. Постійно з’являються нові об’єкти, які потребують специфічної назви. Часто перед людьми постає питання, як назвати товар, щоб зробити його унікальним.

Назви товарів пов’язані з національними фоновими знаннями, культурою українців. Наприклад, назви продуктів харчування мають здатність впливати на свідомість носія мови та визначати його уявлення про навколишній світ. У сучасному суспільстві назви торгових марок стали лінгвокультуремами, своєрідними словами-символами, які є органічною єдністю не лише мови, а й культури.

Праць, присвячених вивченню назв товарів в Україні, відомо мало. Питання про лінгвістичний статус товарного знака й до сьогодні обговорюють у науковій літературі.

Найменування й історію створення товарних знаків досліджували такі науковці, як: Д. Березнікова, В. Болгов, А. Брагіна, А. Василевський, А. Нефьодова, О. Сурперанська, В. Ткачук та ін. [24 : 74]. Однак чіткого розуміння обсягу одиниць немає, тому що назви товарів досі жодного разу комплексно не були об’єктом аналізу.

Учені висловлюють різні думки щодо місця товарних знаків у лексичній системі мови. Одні вважають, що словесні товарні знаки – специфічний різновид лексики

між термінами і власними іменами. Інші доводять, що торгові назви становлять специфічну групу іменників, яка є межею між власними і загальними іменами [24 : 74].

У мовознавстві досі немає усталеного терміна, який окреслював би товарні знаки. Дослідники використовують термін прагмонім (А. Беспалова, С. Горяєв, З. Коломова, С. Шестакова), словесний товарний знак (Н. Гурська, О. Суперанська) або товаронім (П. Поротников, М. Торчинський) [1 : 12]. М. Торчинський доводить, що термін “товаронім” походить від слова “товар”, тобто предмет, призначений для продажу або який можна реалізувати. Його однозначно кваліфікують як різновид прагмоніма, тобто матеріального об’єкта [22 : 210].

Залишається недослідженим питання про те, чи належать товароніми до власних назв, як інші групи онімної лексики. Адже вони можуть становити особливе утворення в системі української мови.

Актуальність нашого дослідження вбачаємо у відсутності лінгвокраїнознавчого словника товаронімів.

Мета статті – проаналізувати специфіку укладання словникових статей до лінгвокраїнознавчого словника і запропонувати концепцію словникової статті з реєстровим словом-товаронімом.

Виклад основного матеріалу дослідження. Словникову статтю лінгвокраїнознавчого словника можна розглянути на прикладі “Лінгвокраїнознавчого словника власних назв української мови”.

Відбір реєстрових слів до лінгвокраїнознавчого словника зумовлений їхньою лінгвокраїнознавчою значущістю. Пояснення реєстрових одиниць є поєднанням лінгвістичної, енциклопедичної та країнознавчої інформації, викладеним у доступній формі з ілюстрованим прикладами.

Реєстрові одиниці подають у початковій формі із наголосом: називний відмінок однини або називний відмінок множини, якщо реєстрові одиниці не мають форми однини. Якщо реєстрова одиниця є змінним словом, то змінна частина відділяється вертикальною рискою.

До реєстрових одиниць подано також іншомовні відповідники. Їх позначено після лексичних синонімів у круглих дужках. Визначення поняття реєстрової одиниці розташовують з нового рядка після спільнокореневих слів. Воно навмисно не відрізняється від традиційних пояснень у тлумачних словниках української мови.

Слова і словосполучення, які використовують для семантизації реєстрової одиниці і належать до безеквівалентної чи фонові лексики, виділено жирним шрифтом.

Останній абзац словникової статті містить матеріал, який відображає тематичні й ситуативні зв’язки реєстрового слова та ілюструє його вживання в контексті: стійкі вирази, постійні епітети, уривки з пісень чи художніх творів.

Отже, аналізована словникова стаття лінгвокраїнознавчого словника власних назв складається з реєстрового слова або словосполучення (у дужках є синоніми); граматичного опису (закінчення родового відмінка, рід, число та наголос); тлумачення (визначення, історична довідка, часова локалізація, символічне значення) та ілюстративного матеріалу.

Безеквівалентну або фонову лексику виділено жирним шрифтом і пояснено.

Кожна словникова стаття є унікальною. Наприклад, у праці “Україна в словах” вона містить багато ілюстративного матеріалу та додаткової інформації.

Реєстрове слово словникової статті подають у початковій формі із зазначен-

ням місця наголосу. Далі морфологічна характеристика одиниці. Після цього зазначені синоніми з коротким поясненням.

Тоді цифрами вказано окремі значення іменника за стилістичними примітками. Словникова стаття містить ілюстративний матеріал, історичні та культурні дані про реєстрову одиницю. Також подано прислів'я та приказки, де вживається реєстрове слово, фразеологізми, сталі словосполучення та інше.

Н. Данилюк разом з авторами довідника «Україна в словах» пропонує комплекс критеріїв, якими науковці послуговувалися, укладаючи словник:

1) семантичний (урахування денотативного і конотативного змісту слів та словосполучень);

2) граматичний (важливий для типових морфолого-словотвірних, синтаксичних форм, наприклад, пестливо-зменшених суфіксів, тавтологічних, прикладкових утворень, порівняльних зворотів, односкладних, неповних речень тощо);

3) функціонально стилістичний (культурологічна лексика може виконувати в текстах функції створення національного колориту, стилізації, інтимізації тощо);

4) перекладний (частина українознавчої лексики відноситься до безеквівалентної, а тому в перекладах їх транслітерують або транскрибують, калькують чи передають описово або спеціально пояснюють у примітках до тексту);

5) зіставний (продуктивний при порівнянні двох чи більше мовно-національних систем у контрастивній лексикології);

6) лінгводидактичний (практично використовується при вивченні національних мов іноземцями);

7) експериментальний (виявляється під час проведення психолінгвістичних, соціолінгвістичних досліджень) [2].

Укладачка словника також наголошує на методі усного опитування чи письмового анкетування, який проводять із носіями іншої національної культури, щоб виокремити незвичне для них в українському побуті, традиціях, родинних стосунках, суспільно-громадському житті тощо.

Проаналізувавши словникові статті опублікованих лінгвоукраїнознавчих словників, нижче пропонуємо зміст і структуру словникової статті до лінгвоукраїнознавчого словника назв товарних марок України.

До словникової статті входять такі структурні елементи: реєстрова одиниця, її акцентуаційна та граматична характеристика; покликання на сайт торгової марки (позначено*); основна частина, що містить визначення та інформацію про походження назви, час і місце виникнення; гасло ТМ (позначено **); ілюстративний матеріал (позначено ***).

НОВА ПОШТА, -ої -и, ж.

*сайт: <https://novaposhta.ua/>

Торгова марка України, лідер логістичного ринку. Забезпечує доставляння посилок кожному клієнтові до відділення, поштомоту та за адресою. За 2020 р. кількість доставлених *Новою поштою* посилок та вантажів становила 327 млн.

Історія компанії почалася 2001 р., коли університетські товариші вирішили створити спільну справу. Один із засновників на той час мав невеликий кондитерський бізнес. І якраз думав, як доставляти товар з Полтави до всіх міст України. Тоді й виникла ідея створити нову систему доставки, яка була б швидкою та зручною. Компанію так і назвали – *Нова пошта*.

Згодом компанія почала відправляти посилки не лише по Україні, а й по світу. *Нова пошта* є одним із найбільших роботодавців в Україні. Станом на листопад 2021 р. в компанії працює понад 32 тис. осіб. Окрім того, служба доставки входить до ТОП-3 найдорожчих брендів України.

На логотипі *Нової пошти* літера *H*, що символізує назву доставки, а навколо неї – стрілки, які вказують напрям руху. Якщо подивитися на логотип з іншого боку, то можна побачити ту ж літеру *H*, але на тлі ромба.

**Гасло ТМ: *Доставка майбутнього.*

***«*Нова пошта*» запускає доставку особистих речей із України до країн Європи зі знижками («Сьогодні», 2022).

*****Час має значення. Тому ми намагаємось, щоб ваші посилки завжди приїжджали вчасно, як домовлялись, не зважаючи на будь-які переешкоди. Нова пошта. Точність – наша перевага.*

Джерела :

- 1.Інформація ТМ: 1) <https://novaposhta.ua/>; 2) <https://lviv1256.com/news/morshynska-atb-top-10-naydorozhchikh-kompaniy-ukrainy/>
- 2.Логотип: <https://www.facebook.com/nova.poshta.official/>
- 3.Реклама: <https://www.youtube.com/watch?v=rBRHhK3P4ZI>
- 4.Публікації: <https://economics.segodnya.ua/ua/economics/business/novayapochta-zapuskaet-novuyu-uslugu-chto-mozhno-otpravit-so-skidkoy-1616231.html>

Висновки. Підсумовуючи викладену вище інформацію, можемо зробити висновок, що лінгвокраїнознавчий словник – корисне джерело інформації для іноземців. Завдяки ньому можна опанувати чужу мову через призму культури. Крім того, товаронім як об'єкт навчальної лексикографії дає змогу розвивати як мовну (лексичну, граматичну, орфографічну чи ортоепічну), так і мовленнєву компетенції (читання, аудіювання).

Товароніми тісно пов'язані з культурою українців. Вони відображають менталітет народу, його спосіб мислення через найменування, символіку. Тож робота з навчальним лінгвокраїнознавчим словником товаронімів водночас сприяє зануренню іноземного студента в життя соціуму, інкультурації іноземних громадян, правильному розумінню знаків української культури.

Список використаної літератури

1. Гончаренко К. Лінгвокультурні знаки в назвах кондитерських. Кривий Ріг, 2020. 104 с.
2. Данилюк Н. Культурологічна лексика в сучасній українській мові та її лексикографічне опрацювання. *Наукові записки Національного університету «Києво-Могилянська академія». Філологічні науки.* 2004. Т. 34. С. 3–6.
3. Данилюк Н. Лексика з національно-культурним змістом у курсі української мови як іноземної. *“Діалог мов – діалог культур. Україна з глобальної перспективи”*. Серія : Міжнародна віртуальна конференція українознавства. Том 2012 року. URL: <http://www.ukrainisch-zentrum.slavistik.lmu.de/wp-content/uploads/2016/08/Publikationen-Danyljuk.pdf> (дата звернення: 30.04.2023).
4. Жайворонок В. Знаки української етнокультури: словник-довідник. Київ : Довіра, 2006. 703 с.
5. Карпенко В., Федько Ю. Франція. Мовно-країнознавчий словник. Київ : Видавець Карпенко В., 2002. 80 с.
6. Лінгвокраїнознавчий словник власних назв української мови. Зошит 1. Географічні назви / уклад. : О. Кровицька, З. Мацюк, Н. Станкевич. Львів, 2005. 90 с.
7. Лінгвокраїнознавчий словник власних назв української мови. Зошит 2. Назви релігійних свят / уклад. Л. Антонів. Львів, 2006. 67 с.
8. Лінгвокраїнознавчий словник власних назв української мови. Зошит 3. Назви державних свят і пам'ятних дат / уклад. Д. Добрусинець. Львів, 2006. 72 с.
9. Лінгвокраїнознавчий словник власних назв української мови. Зошит 4. Астрономічні назви / уклад. : І. Процик, Г. Тимошик. Львів, 2006. 140 с.
10. Лінгвокраїнознавчий словник власних назв української мови. Зошит 5. Імена людей / уклад. : В. Кужелюк, Д. Якимович-Чапран. Львів, 2010. 94 с.
11. Лінгвокраїнознавчий словник власних назв української мови. Зошит 6. Назви пам'ятних місць / уклад. : З. Василько. Львів, 2010. 110 с.
12. Лінгвокраїнознавчий словник власних назв української мови. Зошит 9. Назви вищих навчальних закладів / уклад. : Л. Дуда. Львів, 2016. 52 с.
13. Лінгвокраїнознавчий словник власних назв української мови. Зошит 7. Назви храмів / уклад. : І. Кметь. Львів, 2016. 48 с.
14. Лінгвокраїнознавчий словник власних назв української мови. Зошит 8. Назви замків і фортець / уклад. : А. Чучвара. Львів, 2016. 59 с.
15. Лінгвокраїнознавчий словник власних назв української мови. Зошит 11. Назви сучасних політичних партій / уклад. : Н. Хібеба. Львів, 2016. 52 с.
16. Лінгвокраїнознавчий словник власних назв української мови. Назви природо-заповідних об'єктів. Сьомий зшиток / уклад. : І. Процик. Львів, 2016. 220 с.
17. Пізнаймо Україну: Матеріали мовоукраїнознавчого словника-довідника «Україна в словах» / С. Терпелюк, С. Коробчук, Р. Пріма, С. Горожанова, М. Соловійова, В. Крижанівська. Луцьк : “Волинська обласна друкарня”, 2004. 228 с.
18. Потапенко О., Кузьменко В. Шкільний словник з українознавства. Київ : Український письменник, 1995. 291с.
19. Словник символів культури України / за заг.ред. В. Коцура, О. Потапенка, М. Дмитренка. Київ : Меленіум, 2002. 260 с.
20. Словник української ономастичної термінології /Уклад. Бучко Д. Г., Ткачова Н. В. Харків : Ранок - НТ, 2012. 256 с.
21. Сто найвідоміших образів української міфології / за заг. ред. О. Таланчук. Київ : Орфей, 2002. 448 с.
22. Торчинський М. Структура онімного простору української мови : монографія. Хмельницький : Авіст, 2008. 548 с.
23. Україна в словах: мовознавчий словник-довідник/ упоряд. Н. Данилюк. Київ : Про-світа, 2004. 704 с.

24. Янчишин А. Структура, типологія і функціонування в українській мові товаронімів (на матеріалі пілососів). *Лінгвістичні дослідження*: зб. наук. праць ХНПУ ім. Г.С. Сковороди. 2013. Вип. 36. С. 73–78.

25. Яценко А., Ключко Т. Лінгвокраїнознавчий словник як засіб формування соціокультурної компетенції. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки*. 2019. Вип. 35. С. 175–179.

References

1. Honcharenko K. Lihvokulturni znaky v nazvakh kondyterskykh. Kryvyi Rih, 2020. 104 s.
2. Danyliuk N. Kulturolohichna leksyka v suchasni ukrainiskii movi ta yii leksykohrafichne opratsiuvannia. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Kyievo-Mohylianska akademii»*. *Filolohichni nauky*. 2004. T. 34. S. 3–6.
3. Danyliuk N. Leksyka z natsionalno-kulturnym zmistom u kursi ukrainiskoi movy yak inozemnoi. “*Dialoh mov – dialoh kultur: Ukraina z hlobalnoi perspektyvy*”. *Seriia: Mizhnarodna virtualna konferentsiia ukrainoznavstva*. Tom 2012 roku. URL: <http://www.ukrainisch-zentrum.slavistik.lmu.de/wp-content/uploads/2016/08/Publikationen-Danyljuk.pdf> (data zvernennia: 30.04.2023).
4. Zhaivoronok V. Znaky ukrainiskoi etnokultury: slovnyk-dovidnyk. Kyiv : Dovira, 2006. 703 s.
5. Karpenko V., Fedko Yu. Frantsiia. Movno-krainoznavchyi slovnyk. Kyiv : Vydavets Karpenko V., 2002. 80 s.
6. Lihvokrainoznavchyi slovnyk vlasnykh nazv ukrainiskoi movy. Zoshyt 1. Heohrafichni nazvy / uklad. : O. Krovytska, Z. Matsiuk, N. Stankevych. Lviv, 2005. 90 s.
7. Lihvokrainoznavchyi slovnyk vlasnykh nazv ukrainiskoi movy. Zoshyt 2. Nazvy relihiinykh sviat / uklad. L. Antoniv. Lviv, 2006. 67 s.
8. Lihvokrainoznavchyi slovnyk vlasnykh nazv ukrainiskoi movy. Zoshyt 3. Nazvy derzhavnykh sviat i pamiatnykh dat / uklad. D. Dobrusynets. Lviv, 2006. 72 s.
9. Lihvokrainoznavchyi slovnyk vlasnykh nazv ukrainiskoi movy. Zoshyt 4. Astronomichni nazvy / uklad. : I. Protsyk, H. Tymoshyk. Lviv, 2006. 140 s.
10. Lihvokrainoznavchyi slovnyk vlasnykh nazv ukrainiskoi movy. Zoshyt 5. Imena liudei / uklad. : V. Kuzheliuk, D. Yakymovych-Chapran. Lviv, 2010. 94 s.
11. Lihvokrainoznavchyi slovnyk vlasnykh nazv ukrainiskoi movy. Zoshyt 6. Nazvy pamiatnykh mist / uklad. : Z. Vasylo. Lviv, 2010. 110 s.
12. Lihvokrainoznavchyi slovnyk vlasnykh nazv ukrainiskoi movy. Zoshyt 9. Nazvy vyshchykh navchalnykh zakladiv / uklad. : L. Duda. Lviv, 2016. 52 s.
13. Lihvokrainoznavchyi slovnyk vlasnykh nazv ukrainiskoi movy. Zoshyt 7. Nazvy khramiv / uklad. : I. Kmet. Lviv, 2016. 48 s.
14. Lihvokrainoznavchyi slovnyk vlasnykh nazv ukrainiskoi movy. Zoshyt 8. Nazvy zamkiv i fortets / uklad. : A. Chuchvara. Lviv, 2016. 59 s.
15. Lihvokrainoznavchyi slovnyk vlasnykh nazv ukrainiskoi movy. Zoshyt 11. Nazvy suchasnykh politychnykh partii / uklad. : N. Khibeba. Lviv, 2016. 52 s.
16. Lihvokrainoznavchyi slovnyk vlasnykh nazv ukrainiskoi movy. Nazvy pryrodozapovitnykh obiektiv. Somyi zshytok / uklad. : I. Protsyk. Lviv, 2016. 220 s.
17. Piznaimo Ukrainu: Materialy movokrainoznavchoho slovnyka-dovidnyka «Ukraina v slovakh» / S. Terpeliuk, S. Korobchuk, R. Prima, S. Horozhanova, M. Soloviova, V. Kryzhanivska. Lutsk : «Volynska oblasna drukarnia», 2004. 228 s.
18. Potapenko O., Kuzmenko V. Shkilnyi slovnyk z ukrainoznavstva. Kyiv : Ukrainyskyi pismennyk, 1995. 291s.
19. Slovnyk symvoliv kultury Ukrainy / za zah.red. V. Kotsura, O. Potapenko, M. Dmytrenka. Kyiv : Melenium, 2002. 260 s.
20. Slovnyk ukrainiskoi onomastychnoi terminolohii /Uklad. Buchko D. H., Tkachova N. V. Kharkiv : Ranok - NT, 2012. 256 s.

21. Sto naividomishykh obraziv ukrainskoi mifolohii / za zah. red. O. Talanchuk. Kyiv : Orfei, 2002. 448 s.
22. Torchynskiy M. Struktura onimnoho prostoru ukrainskoi movy : monohrafia. Khmelnytskyi : Avist, 2008. 548 s.
23. Ukraina v slovakh: movoznavchyi slovnyk-dovidnyk/ uporiad. N. Danyliuk. Kyiv : Prosvita, 2004. 704 s.
24. Ianchyshyn A. Struktura, typolohiia i funktsionuvannia v ukrainskii movi tovaronimiv (na materialy pylososiv). *Linhvistychni doslidzhennia: zb. nauk. prats KhNPU im. H.S. Skovorody*. 2013. Vyp. 36. S. 73–78.
25. Yashchenko A., Klochko T. Linhvokrainoznavchyi slovnyk yak zasib formuvannia sotsiokulturnoi kompetentsii. *Vykhladannia mov u vyshchyykh navchalnykh zakladakh osvity na suchasnomu etapi. Mizhpredmetni zviazky. Naukovi doslidzhennia. Dosvid. Poshuky*. 2019. Vyp. 35. S. 175–179.

LINGUISTIC AND CULTURAL DICTIONARY OF PRODUCT TERMS AS A SUBTYPE OF EDUCATIONAL LEXICOGRAPHY

Oleksandra Antoniv
Marta Kushka

Ivan Franko National University of Lviv
Department of Ukrainian Applied Linguistic
1 Universitetska Str., room 233, 79001, Lviv, Ukraine
phone: 032 239 43 55
email: oleksandra.antoniv@lnu.edu.ua
https://orcid.org/0000-0002-8114-2486
email: marta.kushka@lnu.edu.ua
https://orcid.org/0009-0001-0843-4773

Ukrainian product terms are closely related to Ukrainian culture. They reflect the mentality of the people and their way of thinking through naming and symbolism. Including product terms in educational dictionaries will contribute to the enculturation of foreigners learning the Ukrainian language. Attention is drawn to the linguistic and cultural dictionary, its varieties, and its role in teaching Ukrainian as a foreign language. The micro- and macrostructure of linguistic and cultural dictionaries are analyzed. The criteria for classifying linguistic and cultural dictionaries are determined: a number of languages (monolingual or translation); volume (minimum, medium, or complete); method of organizing materials (alphabetical or thematic); type of vocabulary (proper names, common names, proper and common names). A new type of educational dictionary, the linguistic and cultural dictionary of Ukrainian product terms, is characterized. Based on the analysis of dictionary entries available in Ukrainian lexicography, the structure of a dictionary entry with a registered word (product term) is developed, including the registered unit; accentuation and grammatical characteristics; reference to the trademark website; definition of the concept's meaning; information on the origin of the term; a brief history of the brand, logo, and their time and place of emergence; trademark slogan; illustrative material, including an excerpt from a text using the product term, a logo photo, advertising text; sources.

The importance of involving dictionaries that include proper and common names with a cultural component of meaning in the educational process of foreigners is outlined. Emphasis is placed on correctly understanding the signs of Ukrainian culture.

Key words: Ukrainian as a foreign language, educational lexicography, linguistic and cultural dictionary, product term, dictionary entry.

Стаття надійшла до редакції 28.04.2023
доопрацьована 04.05.2023
прийнята до друку 11.05.2023